

Nya bestämmelser om tillsatserna nitrit och nitrat

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Förordning (EU) 2023/2108 ändrar förordning (EG) nr 1333/2008 vilket innebär att maximihalterna för nitriter och nitrater sänks. De flesta nya maximihalter, bland annat för köttprodukter ska börja tillämpas den 9 oktober 2025. Maximihalterna för vissa ostar ska dock börja tillämpas vid senare tillfälle. För att möjliggöra fortsatt tillverkning av vissa traditionella eller traditionellt saltade produkter fastställs maximihalter särskilt för de produkterna. Till de produkter som får särskilda maximihalter hör "svensk julskinka och svensk leverpastej och liknande produkter".

Sänkta maximihalter för nitriter och nitrater

Det har kommit nya regler vad gäller maximihalterna för nitriter och nitrater när de används som livsmedelstillsatser. Ändringarna framgår av förordning (EU) 2023/2108 som ändrar villkoren för användning av nitriter (E 249 och E 250) och nitrater (E 251 och E 252) i förordning (EG) nr 1333/2008 om livsmedelstillsatser. Den nya förordningen har även ändrat vissa renhetskriterier för nitriter och nitrater vilket framgår av förordning (EU) nr 231/2012.

De huvudsakliga ändringarna innebär sänkta maximihalter för hur nitriter och nitrater får användas i de flesta livsmedel där de idag är godkända. Nytt är också att värden för högsta restmängder har fastställts och förts in i förordning (EG) nr 1333/2008.

De nya maximihalterna uttrycks som nitrit- respektive nitratjon till skillnad från idag där de anges som natriumnitrit och natriumnitrat. Omvandlingsfaktorn mellan natriumnitrit och nitritjon är 0,67 och mellan natriumnitrat och nitratjon är 0,73, vilket också framgår av av skälen till förordning (EU) 2023/2108.

[Att räkna om natriumnitrit och natriumnitrat till nitritjon respektive nitratjon \(Kommer vara en länk när den publiceras i Kontrollwiki, men nu hittar ni den aktuella texten längre ner\)](#)

För att livsmedelsföretagare ska kunna anpassa sig till de nya striktare användningsvillkoren för nitriter och nitrater som fastställs i den nya förordningen (EU) 2023/2108, gavs företagen 24 månader på sig att anpassa sig till de nya maximihalterna. För ostar har dock tillämpningsdatumet fastställts med hänsyn till den tid som krävs för mognadslagring innan ostarna släpps ut på marknaden, som för vissa produkter kan vara längre än 24 månader. De exakta tillämpningsdatumen för de olika produkterna framgår vid aktuell kategori i förordning (EG) nr 1333/2008.

Produkter som släppts ut på marknaden före respektive tillämpningsdatum som framgår av förordning (EU) 2023/2018 får fortsatt säljas fram till att deras datum för minsta hållbarhetstid eller sista förbrukningsdag har gått ut. Se artikel 3 i förordning (EU) 2023/2108.

Maximihalter för nitrit och nitrat för vissa traditionella och traditionellt saltade köttprodukter

Vissa traditionella och traditionellt saltade köttprodukter har undantagits från de nya lägre maximihalterna för nitriter och nitrater. Svensk julskinka och svensk leverpastej och produkter som liknar dessa hör till de produkter som har undantagits. För svensk julskinka och svensk leverpastej och liknande produkter har det därför fastställts en särskild maximihalt för nitriter. Den maximihalten överensstämmer i praktiken med den maximihalt som idag gäller för produkterna, men anges i stället som nitritjon.

Vilken maximihalt som gäller för svensk julskinka och svensk leverpastej och liknande produkter framgår av kategori 08.3.4.3 Andra traditionella och traditionellt saltade produkter (inklusive bad i saltlösning och torrsaltning använda i kombination, eller nitrit och/eller nitrat ingår i en sammansatt produkt, eller saltlösning sprutas in i produkten före tillagning). För att se vilka andra tillsatser som är godkända i de aktuella produkterna får man gå till kategori 08.3.1 Icke värmebehandlade köttprodukter och 08.3.2. Värmebehandlade köttprodukter.

EU-kommissionen har tagit fram en vägledning med beskrivningar av de olika kategorierna i del E i bilaga II till förordning (EG) nr 1333/2008 som kan vara till hjälp för att placera produkter i rätt kategori. I vägledningen förklaras konceptet "liknande produkter" i anslutning till kategori 08.3.4. Dessutom ges en beskrivning av den svenska julskinkan och den svenska leverpastejen och vissa liknande produkter som tillhör kategori 08.3.4.3. För att förstå vilka produkter utöver svensk julskinka och svensk leverpastej som omfattas av den nya maximihalten för nitriter i "svensk julskinka och svensk leverpastej och liknande produkter" bör man alltså läsa både delen om konceptet liknande produkter och delen om "svensk julskinka och svensk leverpastej och liknande produkter" (08.3.4 och 08.3.4.3).

[EU-kommissionens vägledning om tillsatser \(se under rubriken Guidance documents\)](#)

För att en produkt ska betraktas som liknande svensk julskinka eller svensk leverpastej och därmed omfattas av maximihalten för nitriter i "svensk julskinka och svensk leverpastej och liknande produkter" ska produkten vara traditionell och tillverkas på sätt som liknar hur svensk julskinka eller svensk leverpastej tillverkas.

Exempelruta

Exempel på livsmedel som skulle kunna omfattas av undantaget för att de är traditionella och tillverkas på ett liknande sätt:

- Svensk julskinka: påskskinka, helgskinka, rimmad fläsklägg, stekfläsk, rimmad tunga och rimmad nötrulle.
- Svensk leverpastej: kalvsylta, pressylta, rullsylta och blodpudding.

Det är tillåtet att skiva och sedan ompaketera dessa produkter så länge de är tillverkade enligt de villkor som framgår av förordning (EG) nr 1333/2008.

Att räkna om natriumnitrit och natriumnitrat till nitritjon respektive nitratjon

Idag uttrycks maximihalterna för nitrit och nitrat som natriumnitrit och natriumnitrat. Det framgår av del E i bilaga II till förordning (EG) nr 1333/2008 om livsmedelstillsatser. Från den 9 oktober 2025 gäller nya maximihalter, som i stället uttrycks som nitritjon respektive nitratjon.

[Nya bestämmelser om tillsatserna nitrit och nitrat \(Kommer vara en länk till sidan ovanför när den publiceras på Kontrollwiki, men nu hittar ni den aktuella texten längre upp\)](#)

För att underlätta för företag och kontrollmyndigheter har EU-kommissionen har tagit fram omvandlingsfaktorer, vilka framgår av skäl 20 i förordning (EU) 2023/2108 som ändrar förordning (EG) nr 1333/2008.

Omvandlingsfaktorerna är:

Natriumnitrit till nitritjon: 0,67,

Natriumnitrat till nitratjon: 0,73,

Kaliumnitrit till nitritjon: 0,54, och

Kaliumnitrat till nitratjon: 0,61.

Omvandlingsfaktorerna får man fram genom att använda ämnens molekylvikter, det vill säga att veta hur stor del av saltet som utgörs av jonen (natrium-/kaliumnitrit eller natrium-/kaliumnitrat). Molekylvikten för den eftersökta jonen (nitritjon eller nitratjon) delas med molekylvikten för det använda saltet. Den erhållna kvoten är omvandlingsfaktorn.

Ämne	Molekylvikt för ämnet (u)	Molekylvikt nitrit (u)	Omräkningsfaktor - Andel nitrit
E 249 Kaliumnitrit	85,11	46	$46/85,11 = 0,54$
E 250 Natriumnitrit	69,00	46	$46/69,0 = 0,67$

Ämne	Molekylvikt för ämnet (u)	Molekylvikt nitrat (u)	Omräkningfaktor - Andel nitrat
E 252 Kaliumnitrat	101,11	62	$62/101,1=0,61$
E 251 Natriumnitrat	85,00	62	$62/85,0 = 0,73$

Exempel på hur omräkningsfaktorerna kan användas

Nitritjon till natriumnitrit

Kommande maximimängd som får tillföras vid tillverkning av en värmebehandlad köttprodukt är 80 mg/kg uttryckt som nitritjon. Hur mycket natriumnitrit motsvarar 80 mg/kg uttryckt som nitritjon?

$80 \text{ mg nitritjon} / 0,67 = 119,40 \text{ mg natriumnitrit}$

En maximihalt på 80 mg/kg uttryckt som nitritjon motsvarar alltså 119,4 mg natriumnitrit/ kg.

Nitratjon till natriumnitrat

Kommande maximihalt som får tillföras till inlagd sill och skarpsill är 270 mg/kg uttryckt som nitratjon. Hur mycket natriumnitrat motsvarar 270 mg/kg uttryckt som nitratjon?

$270 \text{ mg nitratjon} / 0,73 = 369,9 \text{ mg natriumnitrat}$

En maximihalt på 270 mg/kg uttryckt som nitratjon motsvarar alltså 369,9 mg/kg

Mängd uttryckt i jonform

_____ = Mängden salt

Omvandlingsfaktor